

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

راهنمای معلم

کتابکار آموزش خط تحریری

اجرای
آزمایشی

پایه چهارم
دوره دوم ابتدایی

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای معلم کتاب کار آموزش خط تحریری (اجرای آزمایشی) - پایه‌ی چهارم دوره‌ی دوم ابتدایی - ۴۷۷۳
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه‌ی نظری
مینو آیت‌اللهی، رحمت امینی، محمد خدادادی مترجم‌زاده، سید عبدالمجید شریف‌زاده، محمد شهبازی،
خدیجه ممدی و سید محمد حسین نواب (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
رضا صفری و مینو آیت‌اللهی (مؤلفان) - سید اکبر میرجعفری (ویراستار)
اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
احمد رضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - مجتبی زند (طراح گرافیک) - مهلا
مرتضوی (صفحه‌آرا) - زهرا ایمانی‌نسر، رعنا فرج‌زاده‌درونی، فاطمه گیتی‌جبین، فریبا سیر و هانیه
صفادل (امور آماده‌سازی)
تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۴۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آجلی، پلاک ۸، تلفن: ۷۷۳۳۹۰۹۳
دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، مندوق پستی: ۴۹۷۹-۱۱۱۵۵، وبگاه: www.offset.ir
شرکت افست «سهامی عام»
چاپ اول ۱۴۰۳

نام کتاب:
پدیدآورنده:
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:
مدیریت آماده‌سازی هنری:
شناسه افزوده آماده‌سازی:
نشانی سازمان:
ناشر:
چاپخانه:
سال انتشار و نوبت چاپ:

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

خط نیکو به روشن شدن حق و حقیقت می افزاید.

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)

نهج الفصاحه، حدیث ۱۵۴۱

کودکان دبستانی عزیزان من هستند.

امام خمینی (قُدَّسَ سِرُّهُ)

فهرست

خط تحریری	۸
مبانی و تاریخچه خط تحریری	۱۰
ویژگی‌های کتاب کار خط تحریری	۱۲
ابزار	۱۵
نکات کلیدی در آموزش خط تحریری	۱۵
فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان	۱۸
نتایج حاصل	۱۸
نکات کمک آموزشی برای آموزش کتاب کار پایه چهارم	۱۸
شکل و اندازه حروف الفبا	۲۰

هوالمطلوب

خط جلوهٔ خیال انسان در نگارش حروف و کلمات است و عشق و علاقهٔ ایرانیان به هنر خوش‌نویسی و توجه و اظهار علاقه‌ای که از دیرباز به خط خوش وجود داشته است، این هنر را در جایگاهی قرار داده است که همگان خود را نیازمند داشتن خطی خوش بدانند و برای فراگیری آن بکوشند.

هدف از نگاشتن کتاب کار، درست‌نویسی و خوش خطی دانش‌آموزان است. کتاب با آموزش حروف و نگارش کلمات از ساده به مشکل با نستعلیق تحریری که پایه و اساس آموزش است، آغاز شده است. در ادامه و در پایه‌های بالاتر، سطرنویسی و کتابت متن نیز خواهد آمد. از آن‌جا که خوش خطی ارتباط مستقیم با نوشتن بادقت در شکل و اندازه حروف و کلمات از روی سرمشق دارد، کتاب کار خط تحریری به شیوهٔ فعالیت‌محور طراحی شده است، اما با توجه به محدودیت صفحات کتاب، به ارائهٔ سرمشق و یک تمرین کمرنگ که زیر آن آمده بسنده شده است. پر واضح است فراگیری فرم‌ها و اندازه‌ها، نیازمند تمرین بیشتری است.

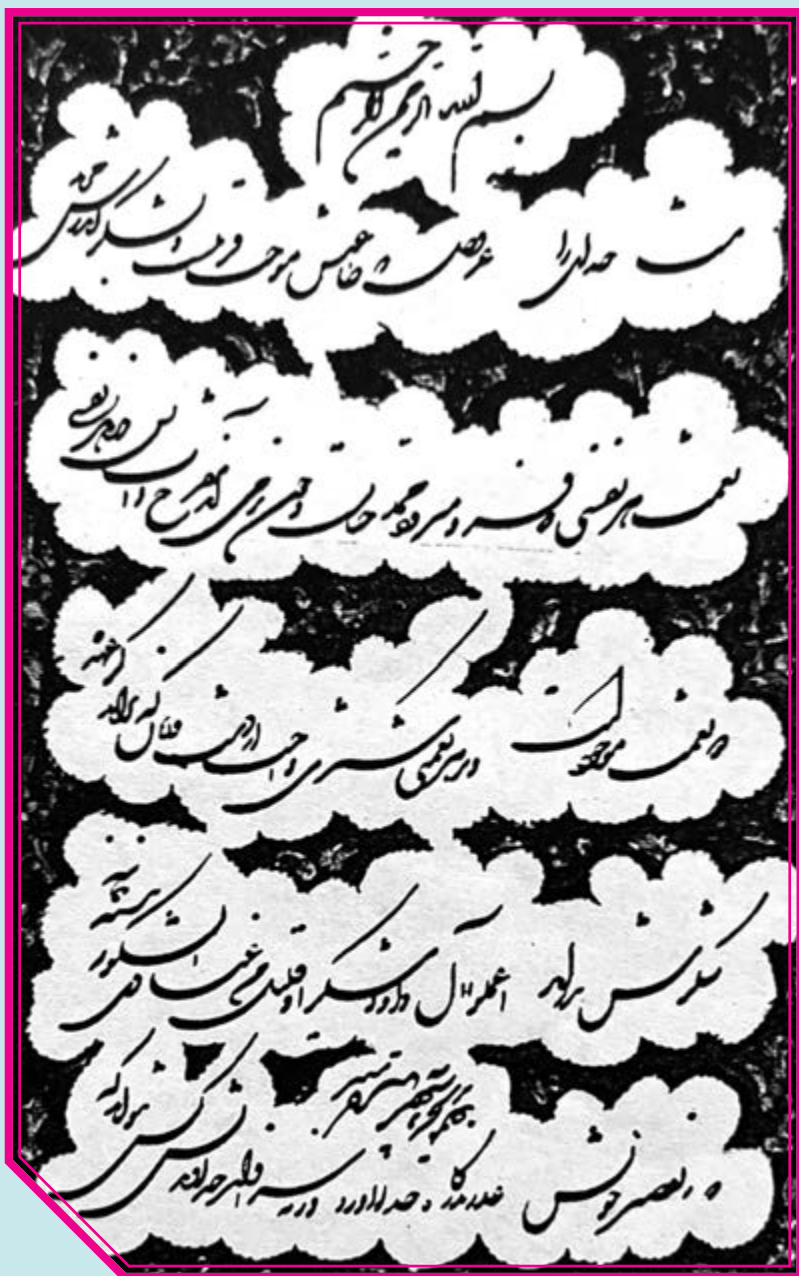
شما می‌توانید با تشویق دانش‌آموزان و استفاده از روش‌های آموزشی تکمیلی مانند شبیه‌سازی حروف به حیوانات و گل‌ها و درختان،

استفاده از کاغذ پوستی و نوشتن از روی سرمشق‌ها یا هر روش دیگری که به فهم موضوع و پرورش مهارت خوش‌نویسی کمک کند (منوط بر اینکه با اصول خوش‌نویسی در تضاد نباشد)، فراگیری را برای دانش‌آموزان آسان‌تر و جذاب‌تر کنید.

نکته آخر این که تلاش شود آموخته‌ها جنبه کاربردی پیدا کند و دانش‌آموز به هر اندازه آموخته، در نگارش دروس دیگر و مطالب مربوطه از آن استفاده کند.

امید آن که با تلاش و همت شما معلمان گرامی و پشتکار دانش‌آموزان عزیز و همیاری والدین محترم، در آینده نه چندان دور شاهد خوش‌خطی بخش عمده‌ای از مردمان سرزمینمان باشیم.

گروه مؤلفان

سید علی اکبر گلستان، دورۂ قاجار

۱. خط تحریری

خط تحریری خطی است که علی‌رغم بهره‌گیری از اصول و زیبایی هنر خوش‌نویسی، جنبه انتزاعی و خلق اثر هنری ندارد و صرفاً برای نگارش از آن استفاده می‌شود. در نگارش خط تحریری نیاز به ابزارهای خوش‌نویسی مانند قلم و مرکب و... نیست و تنها از ابزار نوشتاری معمولی مانند مداد و خودنویس و... استفاده می‌کنیم. خط تحریری یا همان خطی که برای نوشتن از آن استفاده می‌کنیم، باید سه ویژگی مشخص داشته باشد این سه ویژگی عبارت‌اند از :

- زیبایی
- خوانایی
- سرعت

دعای محمد جان غصه‌دست بر درجه

نگاراف‌شاه‌خان‌ب‌b
چند ساله‌ام که راجع به شما به‌تذکره ۳۳، دیده‌ام و در
تا اقدم خود را راضی.

از مجموعه حسینعلی برآمد

با این تعریف مشخص می‌شود که نه خط روزنامه‌ای مرسوم که برگرفته از خط نسخ است، برای تحریر مناسب است و نه خط نستعلیق تحریری که تلاش‌های بسیاری برای آموزش آن شده است و نه هیچ‌یک از خطوط دیگر. آموزش در این کتاب با خط نستعلیق تحریری آغاز خواهد شد تا در نهایت و در پایه‌های بالاتر، دانش‌آموزان خط شکسته تحریری که دارای هر سه ویژگی زیبایی، خوانایی و سرعت است را فرا گیرند.

«هنر» نزد ایرانیان همیشه از مقامی خاص و والا برخوردار بوده است. ذوق سلیم و طبع لطیف، اجداد ما را بر آن داشته که حتی در ساده‌ترین وسایل مورد نیاز زندگی، از فرش و گلیم و ظروف مسی و سفالی گرفته تا خانه‌سازی و معماری از نقش‌ها و فرم‌های زیبا و هنرمندانه استفاده کنند.

«هنر» نزد ایرانیان همیشه از مقامی خاص و والا برخوردار بوده است.
ذوق سلیم و طبع لطیف، اجداد ما را بر آن داشته که حتی در ساده‌ترین وسایل
مورد نیاز زندگی، از فرش و گلیم و ظروف مسی و سفالی گرفته تا خانه‌سازی
و معماری از نقش‌ها و فرم‌های زیبا و هنرمندانه استفاده کنند.

کاربرد خط تحریری وجه تمایز این درس و نشان‌دهنده اهمیت آموزش آن است چرا که هر فرد فارغ از تمامی وجوه متمایزکننده‌اش اعم از جنسیت، تحصیلات، موقعیت شغلی، اجتماعی و... همواره و در تمامی عمر از این آموخته بهره خواهد گرفت و بدان نیازمند است.

متأسفانه امروزه بدخطی در میان بیشتر افراد جامعه شایع و همه‌گیر است. استفاده از خط روزنامه‌ای در متن کتاب‌ها و روزنامه‌ها و... و نبود برنامه آموزشی جامع را می‌توان از عوامل اصلی این مشکل برشمرد. امیدواریم با برنامه‌ریزی دقیق، هدفمند و فراگیر همراه با تلاش معلمان دلسوز، در آینده «خوش خطی» جایگزین بدخطی رایج امروز شود.

۲. مبانی و تاریخچه خط تحریری

خط تحریری با عنوان کامل خط شکسته تحریری در تاریخ خوش‌نویسی ما دارای پیشینه‌ای چند صدساله است. این خط مستقل بر پایه نستعلیق و شکسته نستعلیق نباشده است و از مبانی زیبایی‌شناسی و اصول خوش‌نویسی تبعیت می‌کند. خط شکسته تحریری در واقع ساده شده خط شکسته نستعلیق است که خود برگرفته از فرم‌ها و قالب‌های خط نستعلیق و خط تعلیق است.

در این یکو بعد از دو روز غیبت در ذات عیدیه رجوع یک نفر دانسته در آن تر و تمیز و در آن تر و تمیز

این که بر سر این درج و کفایت خود را به هر چه توانست در دست می آید

۴۱. فستق در صبح پخته و در کمال در صحت و زمین و صفت مریض و غرض است که در صبح

۱۲۱۹
تقریر منسوب به برادر گریه بر کمال و کمال مرشد است بهر پیرانیکه در صحت

از مجموعہ حسینعلی بریل

در دوران قاجار خط تحریری رشد قابل توجهی داشت و به اوج زیبایی خود رسید. در این دوران بزرگانی چون قائم مقام فراهانی، امیرنظام گروسی و... را باید استاد مسلم خط تحریری دانست که هر یک با نبوغ خود در اعتلا و پیشرفت خط شکسته تحریری و کاربردی کردن آن کوشیدند.

۳. ویژگی‌های کتاب کار خط تحریری

همان گونه که اشاره شد، مقصد در آموزش خط تحریری رسیدن به خط شکسته تحریری است، اما در گام نخست و به ناچار باید به خط نستعلیق و خط شکسته نستعلیق نیز پرداخت. کتاب‌های کار خط تحریری پایه‌های سوم، چهارم، پنجم و ششم ابتدایی با خط نستعلیق تحریری آغاز می‌شوند. در کتاب کار پایه چهارم ابتدا حروف الفبا را همراه با چند نمونه کلمات مرتبط آورده ایم و در گام بعدی در کتاب کار پایه پنجم به اتصالات حروف و اشکال مختلف آن همراه با سطرنویسی خواهیم پرداخت. پس از این در کتاب کار پایه ششم در حد ممکن متن نویسی با خط نستعلیق تحریری آموزش داده خواهد شد. بعد از خط نستعلیق نوبت به خط شکسته نستعلیق می‌رسد که در پایه‌های بعد به همین شیوه یعنی:

● حروف الفبا و چند کلمه مرتبط

● اتصالات حروف و سطرنویسی

● متن نویسی

آموزش داده می‌شود تا در انتها به خط شکسته تحریری برسیم.

نکته قابل توجه این است که آموزش مستقیم و تشریحی در کتاب کار مدنظر نیست و به دلیل محدودیت صفحات حداقل تمرین یا مشق آمده است، اما تمرین و بازنویسی (مشق عملی) رکن اصلی آموزش خط است و باید همواره مورد توجه معلمان گرامی قرار گیرد و در یک کلام باید گفت اساساً خوش‌نویسی محصول تمرین و ممارست همراه با دقت است.

در کنار تمرین‌های ارائه شده تلاش خواهیم کرد از نمونه‌های خوب خط تحریری به فراخور در جای جای کتاب کار و حتی سایر کتاب‌های درسی مانند کتاب فارسی و نگارش در پایه‌های مختلف استفاده شود تا چشم و ذهن دانش‌آموز با شکل‌ها و فرم‌های گوناگون و زیبای این خط آشنا و مأنوس گردد (مشق نظری).

صل پہنچا میری ہر حال جیتا رہے " کیا بہت پہل قدم ہے
 کو روزِ شیب آرم و جے دکنم عدد و برکت تشریف ناز رہے بخت نہ رہا
 باد کہ ہم شام نہ ہو دیا یہ اس انداز صفرا را بہر اہل رسد

و پیرایه در آشنائی کت و ساق تر بر باب حمت و محبت حمت نیرود
 و اگر چه سال محرم و منقلب او محبت می آید کف ندارد و در عرض او قیامت است
 گفته اند که بنسب و تبار از خود خود کرده شمع در حمت از دایره حمت پرور نماید که گفته اند
 و احد بر احد و ابی فطم در غزوات او سطر کف دارد و بهر کس آن زیور در صبر است
 و ملک و غزاه دولایت و لشکر او بر او دلیر باشد الا بیکه در این باره مضائقه که بیست
 و کمتر نموده و خورده که نشسته و این فرزند که خورده را بر او می بخت نکرد و ایام
 نه اند در این موضع و پیر او ستر است و اجاره که قلم بر دارد و رقم در کار دارد و در این
 بقصر انبیه و مثنای نهایت بر انصاف و احسان صلوات الله و سلامه علیه و آله و سلم
 مع الکبر صدقه و البته ندارد و هیچ غبار در نصار محبت از بود در هر است بر این
 حمت نموده اند و نشسته و در وقت سخن آن نظری که بود و الفاظ مع سازه که در سخن گفته
 کرده و نصار عرب گفته اند الکلام با قدر و دل و لایس. ۵۴۵۰ ع

۴. ابزار

مداد و کاغذ معمولی تنها وسایل مورد نیاز آموزش خط تحریری است. پس از چندی می‌توان از خودنویس هم برای تمرین استفاده کرد، چرا که با این ابزار دانش‌آموز باید علاوه بر فرم کلمات و حروف، به فشار دست و ضخامت مداد نیز توجه داشته باشد و مهارت بیشتری در کنترل دست کسب کند (استفاده از خودکار، مداد اتد و روان‌نویس برای تمرین توصیه نمی‌شود).

۵. نکات کلیدی در آموزش خط تحریری به دانش‌آموزان یادآوری کنید که:

- برای نوشتن از مداد نرم و پررنگ استفاده کنند و سعی کنند نوک مدادشان در مدت نوشتن یک اندازه باشد و ضخیم نشود.
- سعی کنند هر کلمه را به یک باره بنویسند و سپس نقطه و سرکج آن را بگذارند (پیوسته‌نویسی). مداد را با نوشتن هر حرف و برای گذاشتن نقطه یا سرکج آن از کاغذ برندارند.
- علاوه بر نوشتن، دیدن خط خوب هم نوعی مشق است. سعی کنند در وقت‌هایی که فرصت نوشتن ندارند، به خط‌های خوب با دقت نگاه کنند و شکل حروف و کلمات را به خاطر بسپارند.
- هر چه را که می‌آموزند به مرور در نوشته‌های هر روزشان استفاده کنند، با این شیوه کم‌کم و به مرور خط‌شان خوب و خوب‌تر می‌شود.
- تمیز و پاکیزه‌نویسی را همواره در نظر داشته باشید و به آن عمل کنید.
- از درشت‌نویسی پرهیز کنید و سعی کنید کلمات را در اندازه مناسب بنویسید.
- کم کردن فشار دست و راحت‌نویسی به آنها کمک می‌کند تا از نوشتن و مشق خط خسته نشوند. توجه داشته باشید که نباید به کاغذ در حدی فشار بیاورید که پشت کاغذ برجسته شود.

- هنگام نوشتن، صفحه کاغذ را روبه‌روی خود قرار دهند. اگر عادت به کج گذاشتن کاغذ دارند، به مرور با کم کردن تدریجی کجی کاغذ، این عیب را اصلاح کنند.
- برای خوش خط شدن باید هر روز تمرین کنند و با تمرین، شکل و اندازه حروف و کلمات در ذهن آن‌ها بماند.
- به درست دیدن و درست اجرا کردن مشق توجه کنند.
- بهتر است تا حد ممکن از پاک کن استفاده نکنند و هر کلمه را در تمرین بعدی درست‌تر بنویسند.
- سعی کنند از تندنویسی پرهیز کنند و کلمات و حروف را با دقت بیشتری بنویسند تا کاملاً شبیه سرمشق شود.

روش کار:

در میان خوش‌نویسان ضرب‌المثلی وجود دارد که می‌گوید:

«اگر خواهی شوی خوش‌نویس، هی بنویس، هی بنویس، هی بنویس.»

بر این اساس معلمان محترم باید در بخش مشق عملی یا همان نوشتن بیشتر تلاش کنند. می‌دانید برای تعلیم خط سه نوع مشق وجود دارد که عبارت‌اند از:

الف) مشق عملی

ب) مشق نظری

ج) مشق خیالی

مشق عملی همان تمرین کردن و نوشتن از روی سرمشق است. این بخش بیشترین اهمیت را در آموزش دارد و بیشترین تلاش معلمان باید در این بخش باشد البته در کتاب

کار به دلیل محدودیت صفحات، به آوردن چند نمونه اندک از کلمات بسنده شده است اما معلمان محترم می‌توانند با استفاده از نمونه‌های کتاب نگارش، دانش‌آموزان را با کلمات بیشتری آشنا کنند و دانش‌آموزان را به مشق بیشتر ترغیب نمایند. نوشتن در قسمت کم‌رنگ صفحه‌های کتاب که زیر سرمشق‌ها تکرار شده است، به دانش‌آموز کمک می‌کند تا اشکال و اندازه‌ها را بهتر درک نماید، اما باید توجه داشت این تعداد تکرار و تمرین در نوشتن کلمه‌ها برای ملکه شدن کافی نیست و باید مشق در دفتر نیز به آن اضافه شود.

نکته دیگر این است که ما می‌توانیم از کاغذ پوستی خشک نیز برای مشق استفاده کنیم و با راهنمایی دانش‌آموزانی که گیرایی کمتری دارند، به آن‌ها در آموختن فرم‌ها و اندازه‌ها کمک کنیم، بدین صورت که کاغذ پوستی را در اندازه ورق دفتر برش بزنیم و با انداختن آن روی سرمشق به نوشتن از روی سرمشق بپردازیم و تمرین نوشتن کلمات را تا رسیدن به نتیجه مطلوب تکرار کنیم.

ضمناً برای این که دانش‌آموز پیشرفت خود را احساس کند و یافته‌هایش فراموش نشود، بهتر است از آنان بخواهیم هر آنچه را که می‌آموزند، به مرور در تحریر و نوشتن خود وارد کنند در این صورت، بدین هم یافته‌ها فراموش نخواهد شد و هم رفته‌رفته خط دانش‌آموزان زیباتر می‌شود. طبیعی است در این مرحله سرعت نوشتن کم می‌شود ولی در مراحل بعد و به مرور این نقیصه برطرف می‌شود و به سرعت مطلوب نیز خواهیم رسید.

در کنار مشق عملی، مشق نظری نیز ضروری است و معلمان عزیز دانش‌آموزان را تشویق کنند که به خط‌های زیبا و نمونه‌های در دسترس توجه و دقت کنند. **مشق نظری** همان دیدن خط‌های زیبا و خوش است تا ذهن و چشم هنرجو از شکل‌ها و فرم‌های مختلف حروف و کلمات پر شود.

با توجه به سن دانش‌آموزان در دوره ابتدایی **مشق خیالی** که تصویر کردن شکل‌های گوناگون حروف و کلمات و چیدمان آن‌ها در کنار هم در ذهن و یافتن ترکیب‌های نو و متنوع برای نوشتن است، چندان موضوعیت ندارد.

۷. فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان

مهم‌ترین عامل در اجرای برنامه، وجود معلم هوشیار و خلاق است که حساسیت دانش‌آموزان را به هنگام مشاهده و خلاقیت آن‌ها را در جریان فعالیت‌ها تقویت و تشویق می‌کند. هیچ‌گاه کودکان را به انجام دادن کاری وادار نکنید، بلکه با آگاهی از روحیات آن‌ها، سعی کنید بهترین فرصت‌ها را برای رشد و پیشرفت این عزیزان فراهم سازید.

۸. نتایج

استفاده از روش صحیح آموزش و راهنمایی‌های لازم همراه با تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به تمرین بیشتر موجب خواهد شد:

- فردیت و شخصیت دانش‌آموز با داشتن خطی زیبا رشد کند.
- زیبایی‌شناسی در دانش‌آموز تقویت و خلاقیت وی فعال شود.
- اعتماد به نفس او تقویت شود و احساس موفقیت کند.
- به فعالیت‌های هنری و شخصی علاقه‌مند شود.

۹. نکات مهم برای آموزش کتاب کار پایه چهارم

واحد اندازه‌گیری در خوش‌نویسی نقطه و نیم‌نقطه است. بر همین روال چون در خط تحریری قوت و ضعف وجود ندارد و خط یکدست نوشته می‌شود، برای آموزش از نقطه و صفر استفاده می‌کنیم و در چیدمان (ترکیب) از خط زمینه (خط کرسی) کمک خواهیم گرفت.

نقطه: واحدی برای اندازه‌گیری در آموزش خط تحریری و به شکل دایره حداقلی رسم شده است و با همان مداد یا خودنویسی که می‌نویسیم، رسم می‌شود.

صفر: شکلی است که از تماس مداد یا خودنویس بر کاغذ درست می‌شود و به اندازه نیم‌نقطه است و برای اندازه‌گیری در آموزش خط تحریری از آن استفاده می‌کنیم.

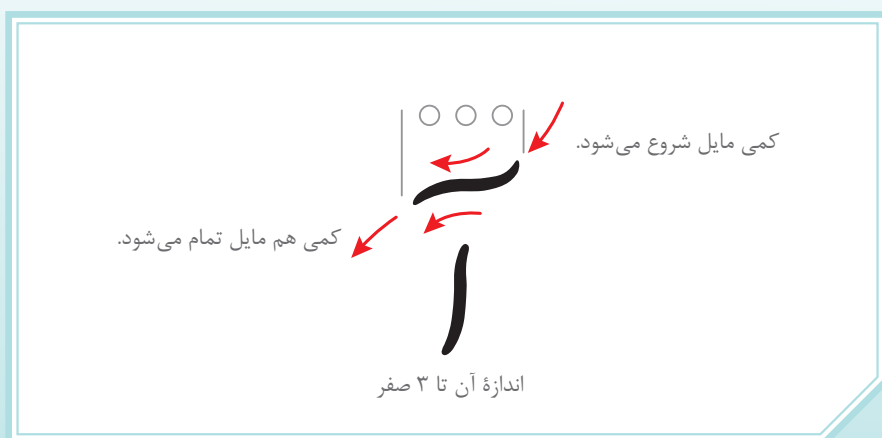
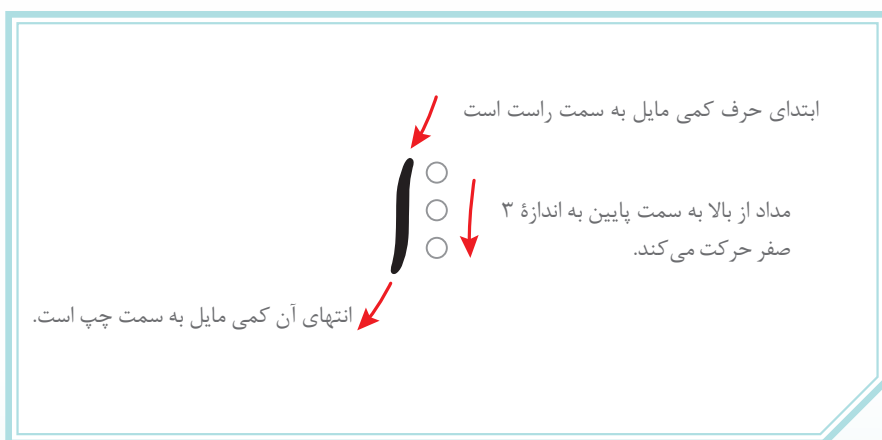
خط زمینه (خط کرسی): خطی است که جای قرار گرفتن حروف و کلمات را در خط تحریری نسبت به آن می‌سنجیم.

شکل و اندازه حروف الفبا

حرف الف

حروف ب، پ، ت، ث

کمی مایل و از یک نقطه بالاتر از خط زمینه شروع می‌شود.

انتهای آن عمود به سمت بالا نوشته می‌شود.

کمی مایل و از یک صفر بالاتر از خط زمینه شروع می‌شود.

۷ تا ۹ صفر

روی خط زمینه تمام می‌شود و دیگر بالا نمی‌رود.

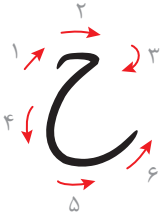

حروف ج، چ، ح، خ

انتهای ح یک نقطه و نیم ارتفاع دارد.

گردی ح به شکل تخم مرغ و داخل آن از هر طرف سه نقطه جا می گیرد.

مسیر حرکت قلم

حروف د، ذ

دال شکاری

دهانه بازتری دارد و انگار می خواهد حرف بعدی را شکار کند.

دال معمولی

ارتفاع دونقطه است و با دو حرکت نوشته می شود.

حروف ر، ز، ژ

«ر» خنجری

شبه تیغه خنجر است و در
یک مرحله نوشته می شود

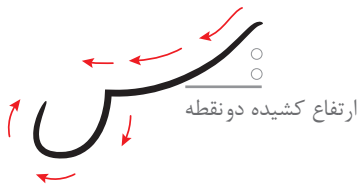
اندازه «ز» دو نقطه است.

«ز» مرغی

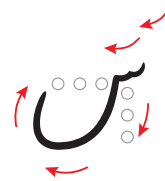
با دو حرکت نوشته می شود

حروف س، ش

«س» کشیده

دندانه پله پله نوشته می شود.

دهانه دایره سه نقطه و ارتفاع آن

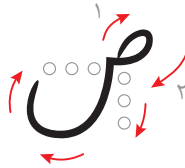
نیز سه نقطه است.

«س» معمولی

حروف ص، ض

سفیدی داخل سر صاد بیضی شکل
رسم می شود.

حروف ط، ظ

دسته کوتاه و به اندازه
دو نقطه است.

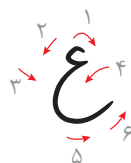
به شکل سفیدی داخل «ط» دقت شود.

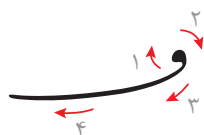
حروف ع، غ

ابتدای سر «ع» شکل هلالی داشته باشد.

گردی قسمت دوم «ع» باید تخم مرغی شکل باشد.

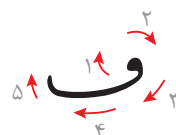
حرف ف

۷ تا ۹ صفر

«ف» کشیده

گردی سر «ف» به اندازه یک نقطه باشد.

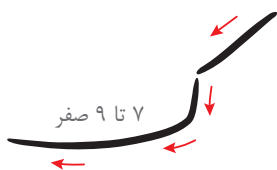
«ف» کوتاه

حرف ق

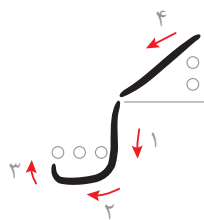

انتهای دایره باید از سمت
دیگر کوتاه‌تر باشد.

حرف ک، گ

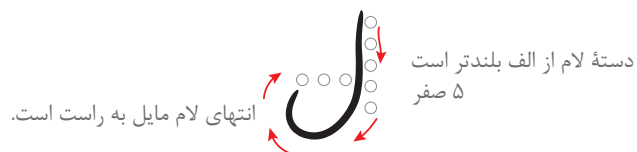

اندازه دسته «ک» دو نقطه است.

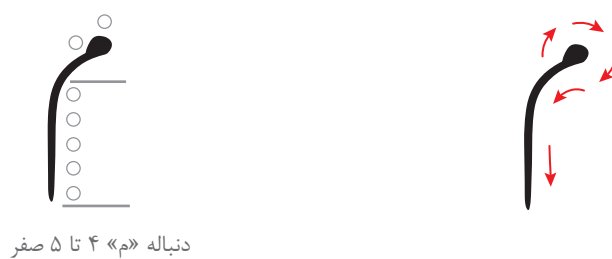

اندازه دسته «گ» چهار نقطه است.

حرف ل

حرف م

حرف ن

بیشترین گودی در این قسمت است.

حرف و

حرف ه

ه

به اندازه سفیدی داخل «ه» دقت شود

حرف ی

ی

انتهای «ی» یک نقطه کوتاه تر از طرف دیگر است.

معلّمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند
نظر اصلاحی خود را درباره مطالب کتاب های درسی از طریق سامانه
«نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی «nazar.roshd.ir» یا نامه
به نشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴ - ۱۵۸۷۵ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی